

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի առիթներից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յաղաքարություններն ընդունում են ամեն լեզուներով: Յաղաքարությունների բաժին 2 Կ., լեզվամերի համար կրկնապատիկ

3-2

*) 864 «Вопросы», 1900, № 58.

բնական է հրովարտողով հաստատել պարսկահայերի առժամանակեայ կրթական յանձնաժողովի ծրագրերը և այդ դործն իւր բարձր հովանաւորութեան տակ անել: Այդ հրովարտակից յետոյ թեհրանի առժամանակեայ կրթական յանձնաժողովը դիմել է Պարսկաստանում գտնուող հոգեւոր ու գաւառական դպրոցների վարչութիւններին (թուօլ տասնաւորութիւն), յայտնել է որ ներկայ թուականի մարտի 9-ին թեհրանում կայանալու է պարսկահայ դպրոցների պատգամաւորների ընդհանուր ժողով՝ մշակելու համար մի կանոնադրութիւն, որով պիտի ղեկավարուին պարսկահայերի բոլոր կրթական հաստատութիւնները, և յորդորել է նրանց, որ կարելի եղածին չափ շուտ ուղարկեն իրենց պատգամաւորները, որպէս զի որոշեալ ժամանակին բոլորը գտնուին թեհրանում:

Նորին մեծութիւնն իւր հրովարտակով շատ ընդարձակ իրաւունքներ է տալիս պարսկահայերին և նրանք պարտաւոր են ոչ մի միջոց չիսնայել օգտուելու այդ իրաւունքներից և կարելի եղածին չափ շուտ իրաւունքները արեւմտեան վայել շահի հրամանն ու ցանկութիւնը: Մարտի 9-ին թեհրանում կայանալիք ընդհանուր ժողովն ամբողջ պարսկահայերի բերան պիտի համարուի. ուստի շտապում եմ նրա աշակերտութիւնը հրաւիրել հետեւեալ երկու կարեւոր կետերի վրայ.

1. Մինչև այժմ պարսկահայ դպրոցների շարքում թէև եղել են և օրինորդաց դպրոցներ, բայց այլևայն կրթութիւնը նոյն խնամքով առաջ չի տարուել, նոյն ուղարկութեան չի արժանացել, ինչ խնամքով որ տղայացի կրթութիւնն է առաջ տարուել: Դեռ մինչև այժմ պարսկահայերի մեծամասնութիւնը կենդ կրթութիւնը համարում է մի անկարգ շաղկապութիւն, որ մարդ ստիպուած է անել հետեւելով ժամանակակից մոդային: Այդ հանգամանքի ի հարկէ շատ է վնասում պարսկահայերի մտաւոր առաջընթացութեան և խոչընդոտ է հանդիսանում լաւ ընտանեկան կազմակերպութեան: Միթէ դժբախտ չէ այն ընտանեկանը, որի հայրը տալիք դադարեալ ունի կեանքի վրայ, իսկ մայրը տալիք: Ինչ պիտի դուրս գայ այն ընտանեկանը, որի հայրը իւր գաւազնիքին դատարարակցութեան համար ուրիշ ուղղութեան է հետևում, իսկ մայրը՝ ուրիշ: Այդպէս դժբախտ չէ այն ընտանեկանը, որի մէջ տղաւորուած կարծիքներն ու մտածողութիւններն անմատչելի են կրթութեան, իսկ կենդ կարծիքներն ու դատա-

դութիւններն անհամահալի ու երեխայական են իւր ամուսնու համար: Պարսկահայերի մէջ շատ հազուադէպ են տնայալիս ամուսինները, որոնք իրար հասկանալիս լինին. իսկ միմեանց չհասկացող ամուսինների մէջ պարզ է թէ ինչպիսի յարաբերութիւններ կարող են լինել:

Այդ բանի առաջն առնելու միակ միջոցը աղայոց ու օրինորդաց հաւասար կրթութիւնն առնելն է: Ուրիշ խոսքով՝ պարսկահայ օրինորդաց դպրոցները պիտի ունենան նոյնչափ դասարաններ, որչափ ունին տղայոց դպրոցները. օրինորդաց դպրոցներում առարկաները պիտի աւանդուեն նոյն ծրագրով և նոյն ուղղութեամբ, ինչ ծրագրով որ տղայոց դպրոցներում են աւանդուում: Այդ բանը կարող է արգելք հանդիսանալ վաղժամ ու անհաւասար ամուսնութիւններին ևս, որոնք այժմ պարսկահայերի մէջ խիստ սովորական են դարձել: Անմարտի 9-ին թեհրանում կայանալիք պարսկահայ պատգամաւորների ընդհանուր ժողովի լուծելիք հարցերից ոչ միայն ամենակարեւորը, այլ և ամենաանհրաժեշտը:

II. Պարսկաստանում մինչև այժմ տեղի չի ունեցել այնպիսի մի համախմբում կրթութեան գործի վրայ մտածելու համար, որպիսին պիտի լինի պատգամաւորների սոյն ընդհանուր ժողովը, և որովհետև նա իրաւունք ունի կրթական գործին վերաբերեալ ամեն տեսակ իրաւունքներ չօգտուելու, ուստի ցանկալի է, որ պատեհ առիթից օգտուելով մտածի Պարսկաստանում մի հայերէն լրագիր հրատարակելու մասին ևս: «Նոր-Դար»-ի անցեալ տարուայ համարներից մէկում ես արդէն գրել եմ այդ մասին և իմ յօդուածը ժամանակին իւր ազդեցութիւնն ունեցել է. ինչպէս հայտնում են ինձ թարգմանիչ, վերջերս այնտեղ այդ խնդրով դրադուողներ շատ կան և նոյն իսկ կողմնակի ծրագրերն են կազմուել այդ գործը գլուխ բերելու համար: Մարդկայում ես մի քանի երիտասարդներ իմ են ժողովուել և որոշել են ամեն կերպ աջակցել այդ գործին: Ամեն բան պատրաստ է, միայն գործին ձեռնարկող է պակասում, և պատգամաւորների ժողովն ամենապարզաբնէ այդպիսի մի լուրջ ձեռնարկութեան համար:

Այդ ժողովի պարզումներն այնչափ լուրջ են, որ կրթական գործին նախաձեռնողներ ամեն մի ձեռնհաս անձ նախաձեռնութիւն պարտաւոր է իւր կարծիքներն ու ծրագրերն առաջարկելու

ժողովին թէ պարբերական մամուլի մի ջոցով և թէ կողմնակի կերպով: Ցանկալի է, որ Գովկասի այդ պարբերական մամուլն ևս լուր չմնար այսպիսի մի կարեւոր գործում:

Dard

Մարտի, 20 յուն.

ԳՐՈՆԻԿՈՆ

Ռուսաց տնիսիքական ընկերութեան Գովկասի ձեռնարկը որոշել է ներքին գործերի մինիստրութիւնից թոյլտուութիւն խնդրել թիֆլիսում հրատարակելու մի մասնագիտական եռամսեայ հանդէս «Вестник Русского Востока» անունով:

— Գարգաղուած է Գովկասի քաղաքներում առանձին մասնագիտողներ հիմնել, որոնք պիտի նպաստեն տեղական ընկերակցություն մասնակցելու թիֆլիսում բացուելիք գիւղատնտեսական-արդիւնաբերական ցուցահանդէսին: Այդ մասնագիտողները տեղական ընկերակցություն պիտի բացատրեն ցուցահանդէսի կանոնները, նպաստեն նրանց իրենց էքսպոնատները թիֆլիս ուղարկելու և այլն:

— Հանքային գլխաւոր վարչութիւնը ծրագրել է մշակել մի նոր հանքային ղազղից հիմնականում արդիւնաբերական բաժանմունքով:

— Գերակի, փետրուարի 4-ին, թիֆլիսի ժողովարանի զանգնում հայ գերաւանական խումբը, տ. Վ. Մէլիքեանի ձեռնընկերութեամբ, ներկայացրեց Գ. Սունդուկեանի «Պէւզո» ի պատիւ այդ կոմիտեայի 30 ամենակի Գերաւանաւորների համարեալ ամենին իրենց գրեթէ կատարեցին մինչև վերջը գործարարելու ձեռնարկութեամբ և ստացան բոլոր ծախսերը: Փաստաբանի մօտ վողդիլին ևս անցաւ աշոյր Դանիէլ ծայրէ ի ծայր լինելը. շատերն ստիպուած էին կանգնելու համար իսկ տեղ գնել:

— Լուսմ եւր, որ Բագրի հայ դէրասանական խումբը մտադիր է մեծ պահին ներկայացումներ տալ թիֆլիսում, արտիստիքական ընկերութեան նորակաւուր թատերաւու:

— Գերակի, փետրուարի 4-ին, թիֆլիսի տղայոց առաջին գիմնազիումում տեղի ունեցաւ տարեկան հանդէս: Առաջին կարգի պարզ ստացան զանազան դասարանների աշակերտները 43 հոգի, որոնցից 7 հոգի հայ են:

— Հաշուած է, որ թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան և նրան ենթակայ հաստատութիւնների մէջ ծառայում են մօտ 670 հոգի, որոնց պահուել համար քաղաքը ծախսում է տարեկան 279,000 ռ:

— Խիստ փոքրիկը, «Կասպի»-ի անկող, կտրել է հեռագրի վեց սիւն Բաղրից շորս վերստ հեռու. այդ պատճառով բոլոր հեռագրակիրները կարատուած են և հեռագրական հաղորդակցութիւնը Բագրի հետ կտրուած է: Գործում է միայն Գրասնավորակի գիծը, Երանդուն միջոցներ են ձեռք առնուած հաղորդակցութիւնը վերականգնելու համար:

ՄԵԶ ԴՐՈՒՄ ԵՆ

ՄԵՆԻՄԵՆՆԻԳԻԿԻԿԻ (Ասպարաւ-քի գաւառ). — Մեր գիւղը, որ բաղկացած է 86 տնից, 1893 թուականից սկսած զուրկ է քահանայից, և մեր հոգեւոր անհրաժեշտ ծիսակատարութիւնները կատարում է Դուլախի (20 վերստաչափ հեռու մեր գիւղից) գիւղի քահանայ. ժողովուրդը, անկարող լինելով ձգնել օրենք յաճախ դնալ այդ քահանայի ետեւից, մանաւանդ որ նա հովուում է միևնոյն ժամանակ և մի ուրիշ գիւղ՝ Մուրախէթը, օրինաւոր համալսարանական ընտրեց իւր համար սեպական քահանայացու տեղացի Առաքել Վարդապետեանից: Թիֆլիսի կոնսիստորիան այդ առիթի բոլոր օրինակատարութիւնները կատարելուց և յիշեալ անձի մասին տեղեկութիւններ հաւաքելուց յետոյ՝ նրա մասին, իբրև քահանայական պաշտօնին համապատասխան մի անձի մասին, գիւղացի ու սինդիկատ Սինդրոն հրամանագրեց կոնսիստորիայի՝ Վարդապետեանից քահանայ ձեռնադրելու: Եւ սակայն այսօր անա ինն ամիսը լրացել է, և կոնսիստորիան, չլինելով ինչ պատճառով, ձգողւում է յիշեալ տեղացու քահանայացու: Ներկայումս գիւղի բոլորովին զրկուած է հոգեւոր միջնակարգութիւնից: Անա շուտով կըլայ մեծ պատը՝ ապաւիտարութեան օրերը, և մեր գիւղի ժողովուրդն էլ կըմտայ առանց քահանայի և ստիպուած գիւղից գիւղ կընկէ քահանայ որոնելու՝ իւր անհրաժեշտ օրինակատարութեան համար:

2 ԲԺՈՒՅԻՅ (Անգրկասպան երկ). — Այստեղ գտնուում է հայոց մի փոքրիկ համայնք, որը սրանից առաջ եկեղեցի չի ունեցել: Վերջերս, սակայն, այս փոքրիկ հասարակութիւնը ցանկացաւ իրեն համար մի համեմատ եկեղեցի ունենալ, և այդ նպատակով սկսեցին փող հաւաքել: Գործի գլուխ անցաւ մի պարոն, և գործըն նախաձեռնող առաջ էր գնում, սինչև որ փողը պըծաւ: Եկեղեցու հիմքը ձգողուած էր արդէն և որմեն երկու արդիւնաչափ բաւձրացած, բայց փող

չկար: Գործի գլուխ անցնող պարոնն այդ մասին յայտնում է հասարակութեան, բայց ժողովրդի մէջ էլ չի նրկատուում սեպական եկեղեցի ունենալու իղծը: Այդ յանկարծակի անտարբերութիւնը բացատրում է նրանով, որ համայնքից մէկը վշտացել է, թէ ինչու իւր բացակայութեամբ ժողով է կայացել, երկրորդը՝ թէ ինչու այսինչ պարոնին են ընտրել գործի գլուխ անցնելու՝ և ոչ իրեն: Մի ուրիշն էլ ասում է, թէ իրեն եկեղեցի հարկաւոր չէ, քանի որ ինքն այսօր այստեղ է, վաղը մի ուրիշ տեղ: Եկեղեցին ներկայումս կիսատ դրուկութեան մէջ մնացել է անձրեկի հեղեղների տակ:

ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ ԲԱԳՐՈՒՄ

Թատրոնական աշխարհում այժմ բեմադրություններ չըլանն է: Ամեն մի դերասան, մի կերպ ելալ գնալով իւր համեստ ռոնիկով աշը տնկած սպասում է իւր բեմադրութեան օրը, երբ պիտի կարողանայ իւր տնտեսութեան բաց մնացած ծակերը ծածկելու: Հասարակութիւնը, եթէ իրօք գնահատում է մայրենի բեմը և նրա համեստ գործըններին, պէտք է աշխատէ իւր ներկայութեամբ և վարձատրութեամբ խախտուած ներշնչելու այն գործիչներին, որոնց ապագան երբէք քաղցր չէ ժպտալու, գոնէ տնտեսական հարցում:

Տեղի են ունեցել մի քանի բեմադրություններ, ոմանք փայլուն, ի պատիւ մեր հասարակութեան, և ոմանք շատ նուաղ, ոչ ի պատիւ մեր նոյն հասարակութեան: Առաքողներ կըլինին, որ փայլուն բեմադրություններն ունեցողներն արժանաւոր մշակներ են եղել, իսկ միևնոյնը ոչ: Բայց մեք կաննը, որ բոլորն էլ արժանաւոր են եղել և մի քանի թատրոնական ու խնամական կապեր փայլեցրել կամ նուստացրել բեմադրությունը, որ ցանկալի երևույթ է:

Անցաւ օրերը տեղի ունեցաւ մեր խմբի արժանաւոր անդամ պ. Գաւրոսեանի բեմադրութիւնը. խաղում էին Լեւոնտոնովի «Դիմապահանդէս» դրաման: Այդ դրամածը ընթերցող հասարակութեանը ծանօթ է, ուստի և աւելորդ է դրա մասին խօսելու: Խաղը միջակ է: Գ. Գաւրոսեանը խաղում էր զլխաւոր դերը (Արեւիկին). շնք կարող ասել, որ նա փայլուն խաղաց, բայց, ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ մտքածած խաղաց և ընդհանուր տիպ դուրս բերեց. շատ լաւ էր խելագարութեան տեսարանը Գ. Գաւրոսեանը իւր տաղաւոր թերի կող-

նոյնը պէտք էր գիտել և Տնտեսաւանութեան մէջ ընկնելով նրա շորս գլխաւոր տարրերը, — արտադրութիւնը, փոխանակութիւնը, բաշխումն ու սպառումը:

Բայց մարդ չի բաւականանում ապրելով դուռ դադարաւորական կամ գուտ տնտեսական՝ նիւթական կեանքով: Նա աշխատում է մօտեցնել միմեանց իւր կրկնակի բնութեան այդ ներհակ տարրերը. նա աշխատում է իւր գաղափարները չօգտուելու դարձնել նիւթական ձեռք, իրաւորեալ այդ գաղափարները: Այդ էլ լինում է ընկերակցական կեանքի կազմակերպութեամբ և նրա շարունակ կատարելագործութեամբ: Առաջինը նիւթ է Ընկերակցականութեան (սոցիալիզմ), երկրորդը նիւթ է Պատմաբանութեան:

Ընկերակցական կեանքում չօգտուելու ձեռք երևում են գաղափարական շորս սկզբունքները: Ընտանեկան, եկեղեցական, հասարակութիւնը և Գետնութիւնն ընկերակցական կեանքի այն շորս ձեռքն են, որոնց մէջ լինանքստում են այն սկզբունքները: Պատմութեան ընթացքը, որ արտայայտում է ժողովրդային ընկերակցական ու կեանքի լուծիւնը, աշուշտ ամենից աւելի պէտք է լինանքստի իւր մէջ գաղափարները: Պատմութեան էութիւնը գաղափարներն են, որոնք ծաղկում են հոգու աշխարհում և մարմնանում են

իրական կեանքում: Մեր յօդուածները «Պատմութեան ուսումնասիրութիւնը» վերնագրով *) փորձում են ընկնել այդ գաղափարների իրենց էութեամբ և յայտնութիւններով: Ազգութիւնն ու մարդկութիւնը, պատմութեան էութիւնն ու իրեալները կազմում են նրանց ամբողջութիւնը:

Մարդու վերաբերեալ այս շորս գիտութիւնները, — գաղափարաբանութիւնը, տնտեսաբանութիւնը, ընկերաբանութիւնն ու պատմաբանութիւնը, — միմեանք առած կազմում են հասարակական գիտութիւնը կամ հասարակաբանութիւնը (սոցիալագիտական ընդարձակ մտքով), որ գիտութեանց մէջ ամենագերազանց է իւրին հոգեւոր աշխարհի ուսմունքը: Մնացեալ երեք խումբ գիտութիւնները — Բնութեան գիտութիւնը, Ուսողութիւնը (մաթեմատիկա) և վերջապէս պարզ Փորձառականութիւնը (էմպիրիզմ) — կազմում են նրա հետ միասին առած ժողովրդային գիտութեանց ամբողջութիւնը, որ կաշու է իմաստասիրութիւն (փիլիսոփայութիւն):

Այսպէս ուրեմն մեր նպատակն է շարադրել «Նոր-Դար»-ի էջերում հասարակական գիտութեան սկզբունքները, որքան որ դա մեզ յաջողուի է պարզել:

*) Տես «Նոր-Դար», 1900, № 220, 225, 231 և 1901, №

երկար տարիների ուսումնասիրութեամբ: Սակայն դա մեր ծրագրի միայն մի կողմն է, այն, որ ընդհանուր է և վերացական: Պէտք է այդպիսիք իջնել ղեպի վար, ղեպի մասնաւոր, ղեպի իրականը, ղեպի աւօրեայ կեանքի հարցերը, և չօգտուել նրանց այն տեսակետից, որ մենք ստացանք գիտութեան շնորհիւ: Ամենալաւ միջոցն այդ նպատակի համար անշուշտ գրական քննադատութիւնն է, ոչ միայն անցեալի, այլ և ներկայի, ուստի և մենք էլ գործէինք ամենուրեք այդ ընտիր միջոցը մեր յօդուածներում: Արդէն «Նոր-Դար»-ում առիթ ունեցանք չօգտուել մեր ազգային կեանքի երկու նշանաւոր և լուրջ խնդիրներ, որն և լուծեցինք հասարակութեան ցոյց տուած ուղիղ տեսակետներից: Առաջինն ազգութեան խնդիրն է, որի մասին «Նոր-Դար»-ում 1899-ին լոյս տեսան պ. Սպան-Գիւլեանի մի շարք յօդուածները: Նրանցում արժանաւոր էր այն միտքը, թէ ազգայնութեան գաղափարը հեռագետ տեղի է տալիս մարդկայնութեան գաղափարին: «Նոր-Դար»-ի նոյն տարուայ № 151-ում մենք յայտնեցինք մի տարակուսանք խնդրի այդ տեսակ լուծման մասին, և միանգամայն հակառակ կարծիք ունենալով

ազգութիւնների ապագայի մասին, քան ինչ որ յայտնուած է նոյն յօդուածներում, մենք առաջ բերեք մեր այդ կարծիքը մի ծրագրի ձեռով գրուած յօդուածում: *)

Մեր մի ուրիշ յօդուածով հայ գրականութեան դարգացման ճանապարհի մասին **) մենք յայտնեցինք մեր այն համոզմունքը, որ բաժանորդների մեծ քանակութեամբ չի բարձրանալու մեր ընկած մամուլը, այլ միմիայն հարուստ, ունեւոր դասի հատ-հատ անձերի առատաձեռնութեամբ: Մինչև որ մեր մէջ հայ մեծատունը չի հասկանալ իւր բարձր կոչումը, հայ գրականութիւնը չարժանալի կ'մնայ նոյն ստորադիւղ աղքատ մութանքի, ինչպէս որ եղել է նա մինչև այժմ: Մինչև որ հարուստը չի բաց ա'լ իւր ոսկու ըստեղծ խրատ խոսքի համար գրել մշակին, գրականութիւնը հրքեք չի կարող մեր մէջ բարձրանալ: Այս է մեր խորին հաստատ համոզումը, — արդիւնք գիտութեան ուսումնասիրութեան և երկարամտայ մը: Եւ չենք հաւատում, որ զայ մի ժամանակ, երբ բաժանորդների

*) Տես «Նոր-Դար», 1900, № 83.

**) «Նոր-Դար», 1900, № 43.

*) Տես «Նոր-Դար» 1899, № 103, 104, 127 և 128.

Բանքների ներթարկությունը. ամբողջական
բարեր չարտել նրանց կառուցելիքը վրայ.
նույնպես ստիպում էր փախչել, որ
ազատուի: Մարաբայություն չարտելակ
ընդհանուր են տեղի ունենում օտար-
կանություն և ժողովրդի միջև. բազմա-
թիվ ձերբակալություններ են կատար-
վում: Բարեկյանություն և Վարդապետություն
ցարարները քարեր էին նետում մենաս-
տանների վրայ: Կառավարությունը վրձ-
ուել է ամեն միջոց գործը գնել շարժումը
ճնշելու համար:

ԶԻՆԱՍՏԱՆ

Ինչպես հաղորդում են Պեկինից «Tin-
mes»-ին, Ռուսիան պատրաստակամու-
թիւն է յայտնել, իբրև Զինաստանից
ստանալիք մի մաս, ընդունել մեծ
պարսպի հիւսիսային կղզի գտնուած
երկրամուկը:

— Պեկինից փետր. 8-ից (ն. տ.) հա-
ղորդում են, որ առկի քան 20,000 չի-
նացի մահադանակներ վերադարձնել են
Պեկին, որպէսզի ինքնակառ Նոր տա-
րուայ տուններն անկախութիւններ յա-
րուցանեն: Այդ պատճառով գերմա-
նական զինուորական իշխանութիւնը
մի հրաման է հրատարակել, որ ոչ ոք
միակ և առանց հէնդի գուրս չգալ տը-
նից: Օտարները ցարերը ոչ մի պայ-
մանով չպէտք է մտնեն չինացի մասնա-
ւոր տները. եթէ մտնեն, պէտք է անեն
մի քանի րոպէ միտնելու: Դաշնակցից զո-
րավորները մէջ կամայ կամայ այն հա-
մագումն է տրուում, թէ գարնանը հարկ
կըլինի սոր արշաւանք գործելու դէպքի
համարի գաւառը:

ՆԱԶՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հղիներին այլը.— Վերին թիւում
նիւայում, մուլէյն քաղաքի մասնակալը
մի քանի այլուր գտնւում, որոնք բացում
են շրջ հոտաբեր, գտնուած 15 մետր
բարձրութեան վրայ ու խիստ խոն և ու-
ժուած է այդ այլուրը մասին, որովհե-
տա յատկապէս ծածկուած է չղիկները
ապակաւորութեամբ. Բոկ չղիկներն այդ-
անոյ միջոցներով ու միջոցներով ուս-
ւրդուց անկէ այլուրում հանդիպելը մի
այլուրում էլ հանդիպելու բան չէ: Հէնց որ
այլուրը մայր է մտնում, չղիկները գուրս
են փայլում այլուրը սկզբում հասնում, յե-
տոյ քաղաք սկզբում թիւր շառանգում է
և վերջապէս բոլորը միասին գուրս են
վազում: Այդ միջոցին բազմաթիւ և այլ
վազող թռչունները, որ մեծ բազմու-
թեամբ հաւաքուած ուրիշ են սպասում,
վրայ են պրծնում ու սկսում շարժել:

Մրցում.— Մարտիկ ամեն բանի մէջ
ուղււււ են մրցել, միմեանց գերազանցելու
նպատակով: Մարտիկները միմեանց
ներքին ժողովարանը ծխուելու միջոցն էր
նշանակել: Ծաղկաւորութեամբ ամբողջ է ժողո-
վարանի անդամներին մէջ, որ 1 ժամ
58 րոպէ շարունակ ծխել է:

Մարմարայ քաղաք.— Անբերկայի
Ստամբուլի հարաւում գալ մի քաղաք,
որ բոլոր շէնքերը մարմարից են շի-
նուած, բայց այժմ անբերկայ է. Սրանից
մի աստի մարմար անալ այդպիսի ուսու-
նակ էլ են գտնել: Բոլոր սուլթանների ա-
մեն փողոցներից հաւաքում են բազմա-
թիւ թռչուններ ու սկսում օդի որսորդ. բայց
սուկու փողոցներից սպիտակ, հրաշալի մար-
մար են գտնում: Զգրիտներով կրա ար-
ժէքը, սկսում են այդ մարմարից շէն-
քեր կառուցանել.— բնակարաններ, դը-
րոց, եկեղեցի, քաղաքային վարչութեան
տուն, խանութներ և այլն: Սակայն
վերջի վերջոյ, տեսնելով որ իրենց
յուսացած օդին չի գտնուում, թողնում
են քաղաքն ու հեռանում, և այժմ բո-
լոր շէնքերը թողնուած են քաղաքի բեր-
մունքին:

Զինուորների քայլարձեղը.— Հա-
շուած է, որ մի քանի ասու զինուորն
անցնում է 112—116 քայլ, գերմանացի-
նի 114 քայլ, աստրիացին 115 ք.,
ֆրանսիացին ու իտալացին 120 ք.:
Ռուս զինուորի քայլի երկարութիւնն է
710 միլիմետր, գերմանացուր 800 մ.,
ֆրանսիացուն ու իտալացուր 750 մ.,
իտալացի բրտարների զինուորները 870
մ.: Աստիպում ասու զինուորն անցնում է
մի քանի 81 մետր, գերմանացին 91.
Ֆրանսիացին ու իտալացին 90, անգլիա-
ցի զինուորը հանդիսանում միջոցին մի

րոպէսում գնում է 75 քայլ, 90 մետր,
յարձակման ժամանակ 150 քայլ, ա-
րագ քայլուածքի ժամանակ 110 քայլ:

Ուսումնարանական ինքնավարու-
թիւն.— Հիւսիսային Վանքիայի նիւ-
նորկ նահանգի Սիրակուզա քաղաքի ար-
դեանից և աղջկերանից դպրոցներում մի
տարբերակ ինքնավարութիւն կայ հաս-
տատուած: Իրաքանչիւր ուսումնարան
մի ինքնուրոյն հասարակագետութիւն է.
աշակերտները կատարեալ քաղաքացի-
ներ են և իրենց միջից ընտրում են
քաղաքագլուխ, քաղաքային խորհուրդ,
դատարար և օստիկաններ. ամեն կարգ
ու կանոն նրանք են հաստատում, այն-
պէս որ տեսուչը կամ ուսուցիչները չեն
խառնուում նրանց գործերին: Քաղաքային
խորհրդականները, սոցալ թէ աղջիկ,
չարաթիւ մի անգամ ընդհանուր խորհուրդ
են կազմում. դատարարը շաբաթի երկու
անգամ է դուստարում և պատիժ նշանա-
կում կարգապահութեան դէմ մեղանշո-
ղի, ծուլութեան, անուշադրութեան և
այլ յանցանքների համար: Եթէ պաշտո-
նականներ երկու անգամ մի օրինակ գոր-
ծի մէջ մեղաւոր հանդիսանան, պաշտո-
նակն են լինում:

Հետաքրքիր

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ՍՈՓԻԱ, 5 փետրուարի.— Կառավարու-
թեան բերան «Սփում» լրագրիւրը և առա-
մուկները բերան «Նովոյ» վեկիւրը և
նախորդ յոգնածներ են հրատարակել
մ. կնիւնական կոմիտեի դէմ, որի գոր-
ծունէութիւնը Բուլղարիայում դիւանա-
գիտական բարդութիւններ է յարուցա-
նում:

ՍՈՓԻԱ.— Իշխանագուն Բորիսի բռն-
խաղը վստուել է թրքերի բորբոքումի.
այս պատճառով իշխան ֆերդինանդը Բո-
րիս Պետրովին ինքեղել է վարել գործե-
րը, մինչև որ իւր որդու զորութեան լա-
ւանալը բաւարար չափով հանգստացնի
իրեն, որպէսզի դիմէ կոնսակցութիւններ
պարագլուխներին, առաջարկելով որ
միմեանք իրեն կապեն:

ԳՐՈՆԻՔԻ.— Գերմանական այրի կայս-
րուհու առողջութիւնը խիստ գոհացու-
ցիչ է:

ԴԵՄԱՐ.— Դեմոսը և Զոյաը երկու հա-
ղար գործով և երկու թնդանոթով ան-
ցան երկաթուղին հոտովաւալի հիւսի-
սային կողմից. անգլիական թնդանոթ-
ները ցրեցին թշնամու, որի թնդանոթ-
ները կուրի շտաբ: Երկաթուղու գրա-
հատը գնացքն սկսեց անսկսածով ծովա-
յին թնդանոթներով: Անգլիացիներին
աշխուհեց իւրի Դեմոսի բոլոր պաշարա-
կըր սայլերը, ի միջի այլոց, հարկը հա-
զար փամփուշտ, խիստ շատ ուղմա-
միներ և մի ապաճիկ թնդանոթ:
Անգլիացիների կորուստները— երեք վի-
րաւոր:

ՈՒՆԶԻՆԻՏՈՆ.— Կարծում են, որ Ռու-
սիայի և Մրաքանդ նահանգների առաւ-
րական յարաբերութիւնները մէջ ծան-
ճեւած է տրուում: Ռուսաց ֆինանս-
ների միմեանք կարգադրութեան շնոր-
հիւ ամերիկեան մեքենաների և մասա-
չուքիական ապրանքների մաքուր կը-
րաւււււււ 5% սկզբիւ են կրում,
որ մաքուր այդ բարձրացումն արգելը
կըլինի այդ ապրանքների Ռուսիա ար-
տաւաններուն. 1900 թուին այդ արտա-
հանութիւնը հասաւ 30 միլիոն դոլլարի:
ԴԵՄԱՐ.— Բրիտ. համըրտոնի գումար-
ապը հասաւ այստեղ: Կարնովալը հա-
ղորդում են, որ այստեղ է հասել Դեմի-
լի զորադուրը:

ՊԵՏԻՐՈՒՐ.— Գետերուրդի համալ-
սարանի խորհուրդը որոշեց այս տարի
փետր. արի 8 ին հանդիսանոր ակտ չը
սարբել:

Խմբագիր հրատարակիչ՝

ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐԵՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐՈՂԱԿԱՆՆԵՐ ՆԵՐՈՒՐԻ
Ժամերը նշանակում են Գետերուրդի ժամա-
նակը, փախուցիկը մէջ— Թիֆլիսի Ժամա-
նակը
Արգելութեան գնացքը № 2 Թիֆլիսի

սից Բագու մեկնում է (շաբաթը
մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը) 7 ժ.
56 ր. (8 ժ. 54 ր.) առ., հասնում է
Բագու 9 ժ. (9 ժ. 58 ր.) երեկոյան:

Արգելութեան գնացքը № 1 Բագու
գուց Թիֆլիս մեկնում է 6 ժ.
50 ր. (7 ժ. 48 ր.) առ., Թիֆլիս հաս-
նում է 8 ժ. 12 ր. (9 ժ. 10 ր.) երե-
կոյան:

Պոստային գնացքը № 3 Բագուց
Թիֆլիս մեկնում է 11 ժ. 15 ր.
(12 ժ. 13 ր.) երեկոյան, Թիֆլիս հաս-
նում է 5 ժ. 35 ր. (6 ժ. 33 ր.) ցե-
րեկոյան. Թիֆլիսից Բագու մեկնում
է 6 ժ. 30 ր. (7 ժ. 28 ր.) երեկոյան,
Բագու հասնում է 7 ժ.
10 ր. (8 ժ. 08 ր.) առ.:

Մարգարտը գնացքը № 5 Բագուց
Թիֆլիս մեկնում է 3 ժ. 5 ր. (4 ժ.
3 ր.) ցերեկոյան, Թիֆլիս հասնում է
8 ժ. 23 ր. (9 ժ. 21 ր.) առ., Թիֆ-
լիսից Բագու մեկնում է 9 ժ.
3 ր. (10 ժ. 1 ր.) առ., Բագու հաս-
նում է 9 ժ. 11 ր. (10 ժ. 9 ր.) երե-
կոյան:

Մարգարտը գնացքը № 6 Բագու
մից Թիֆլիս մեկնում է 8 ժ. 56
ր. (9 ժ. 54 ր.) առ., Թիֆլիս հասնում
է 8 ժ. 42 ր. (9 ժ. 40 ր.) երեկոյան:
Թիֆլիսից Բագու մեկնում է
9 ժ. 22 ր. (10 ժ. 20 ր.) երեկոյան,
Բագու հասնում է 1 ժ. 25 ր. (2 ժ. 23
ր.) ցերեկոյան:

Պոստային գնացքը № 4 Բագու
մից Թիֆլիս մեկնում է 10 ժ. 47
ր. (11 ժ. 45 ր.) երեկոյան, Թիֆլիս
հասնում է 11 ժ. 18 ր. (12 ժ. 16 ր.)
առ., Թիֆլիսից Բագու մեկնում
է 12 ժ. 36 ր. (1 ժ. 34 ր.) ցերե-
կոյան, Բագու հասնում է 7 ժ. (7 ժ.
58 ր.) առ.:

Թիֆլիսից Կարս մեկնում է 10
ժ. (10 ժ. 58 ր.) երեկոյան, հասնում
է Կարաբիլիս—5 ժ. 4 ր. (6 ժ. 2
ր.) առ., Ալեքսանդրապոլ—8 ժ. 27 ր.
(9 ժ. 25 ր.) առ., Կարս—12 ժ. 23 ր.
(1 ժ. 21 ր.) ցերեկոյան:
Կարսից մեկնում է 4 ժ. 12 ր.
(5 ժ. 10 ր.) ցերեկոյան, հասնում է Ա-
լեքսանդրապոլ—7 ժ. 40 ր. (8 ժ. 38
ր.) երեկոյան, Կարաբիլիս—11 ժ.
(11 ժ. 58 ր.) գիշերուայ, Թիֆլիս—
6 ժ. 15 ր. (7 ժ. 13 ր.):

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՐԿԱՐԻ

ԷԿՍԳԵԴԻՏՈՐ

Պայմանների ծանոթանալու համար դի-
մել «Նոր-Դար»-ի վարչութեան:

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Ուրաթ, փետր. արի 9-ին լինելով է

ԴԻՍԿԱԿԱՆԴԵՍ

Կաւարները վճարում են 2 ր., պ. պ.
զինուորականները—1 ր., կաւարը ձրի:
Տոմարները կարելի է ստանալ ժողովա-
րանի շէնքից անուստանալ ժամը
11 ր. մինչև օրուայ 2-ը և գիշերը
(545) ժամը 7-ից մինչև 12-ը: 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Հիշարթի, 8 փետրուարի
Ի ՊԵՏԻՐ ՎԵՐԿԱՆՆԵՐ ՏՈՒՆ
Հայ դերասանական ընկերութիւնը
կընկրկայանէ
1.

ԱՐԾԱԿԲ.

Պատմական ողբերգ. 5 արարածով հեղ.
Խ. Գ. Ա. Գ.

ԳԻՇԵՐԱՆ ՍԱՐԸ ԽԵՐԷ

Վոդ 1 գործ. հեղ. Գ. Սուրբուհանի
Մանուկն ու ամբողջ խումբը
Սկիզբն է ժամը 8 ին երեկոյան
Ժողովարանի ոչ անդամները մուտքի հա-
մար չեն վճարում:
Տոմարները վճարում են ժողովարանի
(542) դրամական մաս 3 2

ՊԱՐԵՐԻ
ՈՒՍՈՒՅԻՅԷ ԵՒ ՈՒՍՈՒՅԻՅԷ
1. Գ. Ե. Ս. ՕՂԵՐՈՆԵՐԸ
Սովորեցնում են բոլոր արդէն յայտնի և
նորագոյն պարերը: Գողթիսկի պրոս-
պեկտի անկիւնը, տուն Բարանասանի
№ 45 (ցիրկի դիմացը). Երեքշաբթի
և ուրբաթ օրերը երեկոյան ժամը
5—6 ր. յատկապէս երեխաների դասեր:
(496) 25—5

ԳՈՒԻՏՈՆ ԼՈՒՍԻՆԵՆ
ՆՈՐ ԲԱՌԱԳԻՐԳ
Պատկերազարդ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ

Ամբողջ երկաթուղիներն երկու հատորից
է բաղկանում: Առաջին հատորը (A—11)
արդէն լոյս է տեսել և առէ 25 ֆր-
Հոտով լոյս կրտսնի և երկրորդ հա-
տորը, որը կը ծախուի նոյնպէս 25 ֆր.:
Սոյն աշխատութիւնն ստանալու համար
պիտի դիմի հեղինակին, 108, Avenue
de Neuilly, à Neuilly sur/Seine, և կամ,
Կոստանդնուպոլիս, Կալաթիա, Սեդրա
խան, թիւ 5, Բի զանդեան գրատուն:

CREME SIMON
(Կրեմ-Սիմոն) գեղեցիկ հոտ ունեցող
արտադրութիւնը, որ երբեք չի փը-
շանում և պնդացող ու փայլաց-
նող յատկութիւնների հետ միասին
առանելութիւն ունի պահպանելու
դէմքի գոյնի շնորհալիութիւնն ու
երիտասարդական թարմութիւնը:
LA POUDRE SIMON
Պոդր Սիմոն) Le savon à la
Creme Simon (Օճաւ Սիմոնի) ու-
նի նոյն հոտը և լրացնում են նրա
գործանալի յատկութիւնները:
J. SIMON, 13 rue Grande Ba-
telliere. Paris Մաս-մաս վաճառ-
ւում է վարպետների, պարֆումեր
ների և դեղագործների մօտ:
(M) № 146179. 18—18

ՏԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿ
ՊՐԻՍԱ ԻՆԴԻԱՆ
ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԻ
ՏՆՆԵՐ-ԲԻՆԿԱԿԱՆ ԼԱՐՈՐԱՆՈՐԻՅԱԿԻ
Արագ, ամուր և ընկալան շնորհում
է մազերը սեւ, մոյգ-խնորտաւ և
խարտաւ գոյներով:
Գլխուր պահեալ
С.-Петербург, Коломенская, д. №12
վաճառում է ամեն տեղ
(M) № 52518. 12—6

ТРЕБУЙТЕ ВЕЗДЬ
ШОКОЛАДЬ
СИУ
ФАБ. С. СИУ И К. МОСКВА.
(M.) № 90634 52—35

№ 4711
Рейнская Фіалка
Поташинна Двора
Віо Антаротомасо Велікопольска
ФЕРД. МЮЛЬГЕНС
Колокольня № 4711 в Кельне на Рейнѣ и Ригѣ
Дѣйствительный (Вѣжій) Запахъ Фіалки.
Безъ примѣсъ (мускуса, пачули и проч.)
Модный Тарфомъ Великосвѣтскихъ круговъ.
Продаётся во всѣхъ лучшихъ магазинахъ.

КАВКАЗСКІЯ МИНЕРАЛЬНЫЯ ВОДЫ
ПЯТИГОРСКЪ (сѣрпная), ЕСЕНТУКИ (шелочная), ЖЕЛЪЗНОВОДЪ (железистая),
КИСЛОВОДСКЪ (углекислая), какъ для употребленія внутрь, такъ и для ваннъ. Кроме
того на всѣхъ группахъ гидролатическихъ заведеній, минеральныхъ грязей, кумысъ, кеоаръ,
леченіе массажемъ, углекислымъ газомъ Нарзанъ. Горныя климатическія станицы въ
Кисловодскѣ и Желъзноводскѣ. Успѣшно выдѣляются: ревматизмъ, сиованіе и его послѣд-
ствія, болѣзненія нервной системы, катары желудка, кишечъ, почекъ, мочеиспускательныхъ путей,
ожиреніе, малокровіе, женскія болѣзни и пр. Есть казенная консультація врачей, а вол-
нопрактикующихъ рѣзвѣзаетъ болѣе 200 человекъ. Ежедневно по два раза въ пяти ма-
стахъ музыка; опера; драматическій театръ и прутія развлеченія. Въ 1900 году пріѣхало
больныхъ и туристовъ до 27,000 человекъ. Выпущено въ 1900 году пріѣхало
на 150 тысячъ руб. Сезонъ въ Пятигорскѣ 1 го и 15-го сентября, въ Есентукахъ
15-го мая—1-го сентября, Желъзноводскѣ 20 го мая—1-го сентября, Кисловодскѣ 1 го
іюня—1-го октября.
Платежированный путеодитель высылается за пять семикопѣечныхъ марокъ изъ
канцеляріи Директора г. Пятигорскъ). Безплатное леченіе малосостоятельнымъ больнымъ
предоставляется въ началѣ и концѣ сезона.
Директоръ водъ Вл. Хв-шинскій 3—2